

SYRIA

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

**Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia
dla ludności cywilnej.**

**DPU-WIKP-424/398/2023
30.10.2023**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Syrii.

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

Ludność: 22,9 mln ^[1]

Skład etniczny: Arabowie 90%, Kurdowie 6%, Ormianie 3%, Turkmeni, Asyryjczycy i in. 1% ^[2]

Skład religijny: muzułmanie – 87% (w tym sunnici – 74%, alawici, szyici, ismailici – 13%), chrześcijanie – ok.10% (w tym prawosławni, unicy, nestorianie i inni; dane mogły ulec zmianie wskutek wydarzeń wojennych), druzowie – 3% ^[3]

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Syria, będąca po I wojnie światowej francuskim terytorium mandatowym, uzyskała niepodległość w 1946 r. Jest republiką prezydencką o silnym, autorytarnym reżimie.^[4] Kluczową rolę w życiu politycznym kraju odgrywa **Arabska Socjalistyczna Partia Odrodzenia – Baas**, pozostająca od kilku dekad partią wiodącą.^[5] Wprawdzie od 2011 r. umożliwiono dekretem udział w życiu politycznym innych ugrupowań, jednak liczne ograniczenia, czynią ten udział praktycznie niemożliwym.^[6]

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Syria dzieli się na 14 prowincji (*muhafazat*): al-Hasaka, Latakia, al-Kunajtra, ar-Rakka, as-Suwajda, Dar'a, Dajr az-Zaur, Damaszek, Aleppo, Hama, Homs, Idlib, Rejon Damasceński (Rif Dimaszk), Tartus.^[7] Prowincje podzielone są na 107 okręgów (*manatiq*), które z kolei dzielą się na 2480 podokręgów (*nawahi*).^[8]

Leżące w prowincji Kunajtra Wzgórza Golan od 1974 r. pozostają pod okupacją Izraela (zamieszkuje je około 23 tys. żydowskich osadników), a obie strony

¹ CIA, The World Factbook, Syria, 11.09.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>

² Encyklopedia PWN, Syria, Ludność, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Syria-Ludnosc;4575428.html#prettyPhoto>

³ CIA, The World Factbook, Syria, 11.09.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>

⁴ CIA, The World Factbook, Syria, 11.09.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>

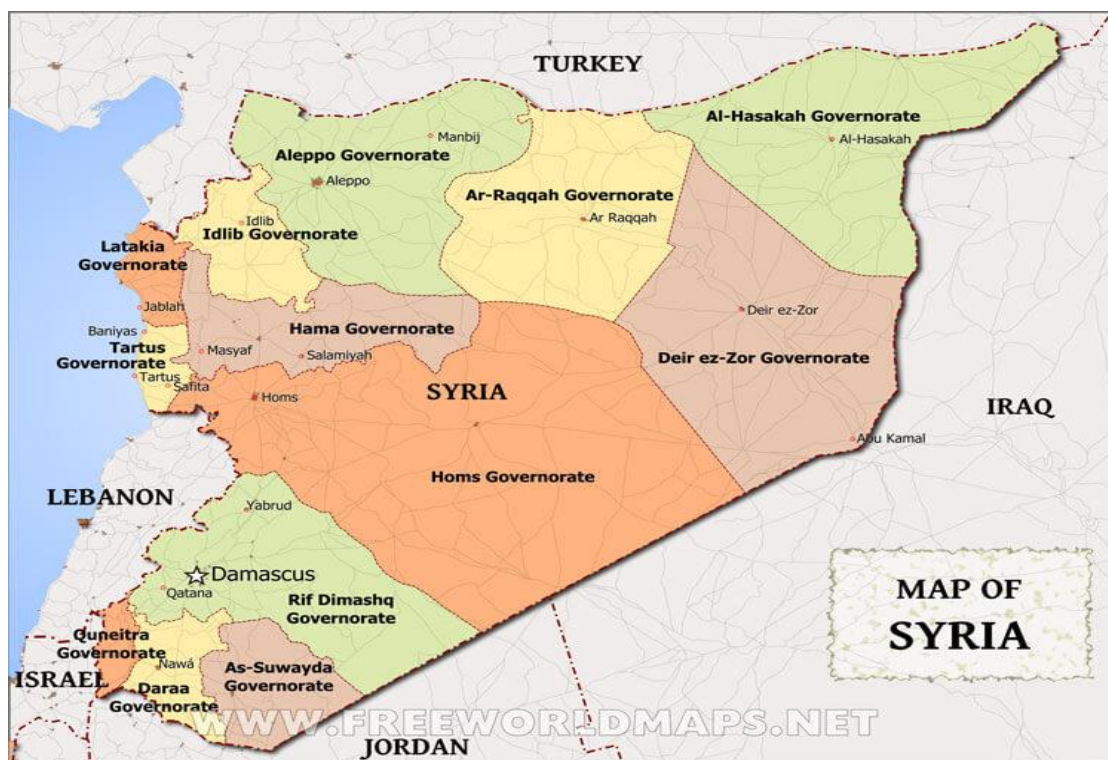
⁵ CIA, The World Factbook, Syria, 11.09.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>

⁶ Freedom House, Freedom in the World, 2023, Syria, <https://freedomhouse.org/country/syria/freedom-world/2023>

⁷ CIA, The World Factbook, Syria, 11.09.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>

⁸ European Committee of the Regions, Division of Powers: Syria, <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Syria-Introduction.aspx>

oddzielone są od siebie strefą buforową pod kontrolą Sił Narodów Zjednoczonych ds. Nadzoru Rozdzielenia Wojsk na Wzgórzach Golan (UNDOF).^[9]

Mapa. Podział administracyjny Syrii.^[10]

STRUKTURA WŁADZY

Głowa państwa. Na czele państwa stoi od 2000 r. Baszszar al-Asad, który przejął stanowisko po swoim zmarłym ojcu, Hafizie al-Asadzie, sprawującym autorytarne rządy przez 29 lat. Prezydent ma szerokie uprawnienia, jest faktyczną głową państwa, mianuje wiceprezydentów, premiera i ministrów, nominuje sędziów Najwyższego Sądu Konstytucyjnego. Prezydent Syrii musi być wyznawcą islamu. Prezydent al-Asad wywodzi się z mniejszości alawitów, której członkowie dominują w najwyższych kręgach politycznych kraju.^{[11][12][13]}

Formalnie prezydent wybierany jest w wyborach powszechnych, a jego mandat trwa 7 lat (możliwa jest reelekcja). W rzeczywistości wybory mają jednak charakter fasadowy. Ostatnie wybory prezydenckie odbyły się w maju 2021 r. Baszszar al-Asad zdobył w nich 95,2% głosów. Jego rywale, Mahmud Ahmad Marai (szef partii opozycyjnej Democratic Arab Socialist Union) oraz Abdallah Sallum Abdallah (były

⁹ CIA, The World Factbook, Syria, 11.09.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>

¹⁰ FreeWorldMaps.net, Syria map, <https://www.freeworldmaps.net/asia/syria/>

¹¹ BBC News, Syria Country Profile, 19.04.2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14703856>

¹² Freedom House, Freedom in the World, 2023, Syria, <https://freedomhouse.org/country/syria/freedom-world/2023>

¹³ Britannica, Syria Summary, <https://www.britannica.com/summary/Syria>

minister i parlamentarzysta), zdobyli odpowiednio zaledwie 3,3% oraz 1,5% głosów. ^[14]

Rząd i premier. Funkcję premiera Syrii pełni od sierpnia 2020 r. Husajn Arnus, a wicepremierem jest Ali Abdullah Ajjub. Premier mianowany jest przez prezydenta. Prezydent powołuje również wybranych przez premiera członków gabinetu. Prezydent posiada także konstytucyjne uprawnienia do odwołania premiera oraz rządu. ^{[15][16]}

Parlament i wybory parlamentarne. Syria ma jednoizbowy parlament, Madżlis asz-Szaab (Zgromadzenie Ludowe) o raczej fasadowej roli. Jego 250 członków wybieranych jest w wyborach bezpośrednich na 4-letnią kadencję. Zgromadzenie jest uprawnione do uchwalania ustaw, mianowania prezydenta, zatwierdzania planów rozwoju i budżetu, ratyfikowania traktatów, przyjmowania lub odrzucania rezygnacji członków oraz uchwalania wotum nieufności dla Rady Ministrów lub dowolnego ministra. ^{[17][18]}

Ostatnie wybory parlamentarne – przeprowadzone na terenach pozostających pod kontrolą reżimu w Damaszku – odbyły się w lipcu 2020 r. Większość głosów (ok. 70%) zdobył w nich Narodowy Front Postępowy, który jest koalicją ugrupowań zdominowaną przez prezydencką partię Baas. Pozostałe głosy przypadły marginalnym partiom powiązanym z Baas oraz nominalnie niezależnym kandydatom, z których większość ma powiązania ze środowiskiem prezydenta Asada. Wybory były naznaczone licznymi nieprawidłowościami. ^{[19][20]}

SYSTEM PRAWNY

Syria ma dualistyczny system prawny, oparty na prawie cywilnym i religijnym (szariat lub inne prawa religijne).^[21] System sądowniczy kraju jest podzielony na szereg jurysdykcji, w skład których wchodzi: sądy cywilne, karne, administracyjne, Najwyższy Trybunał Konstytucyjny, sądy stanu cywilnego (zajmujące się sprawami z zakresu prawa rodzinnego w oparciu o przynależność religijną danej osoby) oraz sądy wojenne podlegające wojsku. Nadzór nad systemem sądowniczym sprawuje Najwyższa Rada Sądownictwa. ^[22]

KARA ŚMIERCI

W Syrii jest orzekana i wykonywana kara śmierci. Kara śmierci przewidziana w syryjskim prawie karnym może być wymierzona za następujące przestępstwa:

¹⁴ Gazeta Prawna, Syria: Baszar al-Asad zwycięzcą wyborów prezydenckich, 28.05.2021, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/swiat/artykuly/8175379,syria-baszar-al-asad-prezydent-wybory.html>

¹⁵ CIA, The World Factbook, Syria, 11.09.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>

¹⁶ Constitutionnet, Syria, 04.2021, <https://constitutionnet.org/country/syria>

¹⁷ Freedom House, Freedom in the World, 2023, Syria, <https://freedomhouse.org/country/syria/freedom-world/2023>

¹⁸ Constitutionnet, Syria, 04.2021, <https://constitutionnet.org/country/syria>

¹⁹ Middle East Institute, Syria's 2020 parliamentary elections: The worst joke yet, 24.07.2020, <https://www.mei.edu/publications/syrias-2020-parliamentary-elections-worst-joke-yet>

²⁰ COAR, Potemkin parliament: Baathists consolidate control as access to power shifts, 27.07.2020, <https://coar-global.org/2020/07/27/potemkin-parliament-baathists-consolidate-control-as-access-to-power-shifts/>

²¹ CIA, The World Factbook, Syria, 11.09.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>

²² Syrian Law Journal, An Overview of the Syrian Court System, 05.09.2016, <https://www.syria.law/index.php/overview-syrian-court-system/>

morderstwo kwalifikowane, przestępstwa wojskowe, przestępstwa o charakterze terrorystycznym, handel narkotykami, zdrada stanu, podpalenie skutkujące śmiercią, rozbój skutkujący śmiercią, a także niektóre przestępstwa nieskutkujące śmiercią, takie jak poddawanie osoby torturom lub barbarzyńskiemu traktowaniu podczas popełnienia napadu zbiorowego, usiłowanie popełnienia przestępstwa zagrożonego karą śmierci oraz skazanie po raz drugi za przestępstwo zagrożone karą dożywotniej pracy przymusowej. ^[23]

Brak jest wiarygodnych danych odnośnie liczby wydawanych w Syrii wyroków śmierci oraz wykonywanych zgodnie z prawem egzekucji. Różne organizacje i byli więźniowie donoszą jednak, że w syryjskich więzieniach egzekucje są wykonywane. ^[24]

Na obszarach kontrolowanych przez Kurdów stosuje się kodeks prawny oparty na Umowie Społecznej. Zgodnie z art. 26 Umowy Społecznej, kara śmierci została tam zniesiona. ^[25]

Grupy ekstremistyczne, takie jak Hajjat Tahrir asz-Szam - HTS (dawniej Dżabhat an-Nusra, syryjska gałąź al-Kaidy) i Państwo Islamskie (Islamic State of Iraq and the Levant - ISIL), przeprowadzały w ostatnich latach publiczne egzekucje, w tym dekapitacje i ukrzyżowania, za przekroczenie przepisów moralnych prawa szariatu, na terenach znajdujących się pod ich kontrolą. Ofiarami egzekucji były m.in. kobiety, dziewczęta i członkowie mniejszości. ^[26]

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

W marcu 2011 r. w Syrii wybuchł krwawy konflikt wewnętrzny, który rozpoczął się od protestów przeciwko autorytarnemu reżimowi, i który wykroczył szeroko poza ramy rozgrywki między zwolennikami a oponentami prezydenta Baszszara al-Asada. ^{[27][28]}

Konflikt w Syrii szybko przekształcił się w wojnę, w której wiele obcych mocarstw poparło różne grupy bojowników (w tym powiązane z Al-Kaidą) przeciwko rządowi al-Asada. Od tego czasu kraj jest ogniskiem destabilizacji na Bliskim Wschodzie. Dodatkowo w 2015 r. – po oficjalnej prośbie władz Syrii o pomoc wojskową przeciwko oddziałom bojowników – do akcji wkroczyła Rosja, której interwencja pozwoliła syryjskiemu reżimowi przetrwać i przejąć inicjatywę w walce z HTS i Państwem Islamskim (ISIL) i innymi grupami bojowników. Wcześniej doszło nawet do sytuacji,

²³ EUAA, Country Guidance Syria, 7.02.2023, <https://euaa.europa.eu/country-guidance-syria-2023>

²⁴ EUAA, Country Guidance Syria, 7.02.2023, <https://euaa.europa.eu/country-guidance-syria-2023>

²⁵ EUAA, Country Guidance Syria, 7.02.2023, <https://euaa.europa.eu/country-guidance-syria-2023>

²⁶ EUAA, Country Guidance Syria, 7.02.2023, <https://euaa.europa.eu/country-guidance-syria-2023>

²⁷ Bloomberg, Who's Still Fighting Who in Syria's Eight-Year War, 14.01.2019, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-01-14/who-s-still-fighting-in-the-syrian-war-and-why-quicktake-jqwig5e7>

²⁸ BBC News, Why is there a war in Syria? 07.04.2017, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-35806229>

gdy Baszszar al-Asad kontrolował jedynie około 15% terytorium kraju (por. opracowanie WIKP nr WIKP-424/153/2020 z dnia 17.04.2020).^{[29][30]}

W konflikt w Syrii zaangażowały się w różny sposób światowe i regionalne mocarstwa takie jak Iran, Stany Zjednoczone, Arabia Saudyjska, Turcja, czy wspomniana wcześniej Rosja, przekształcając kraj w terytorium wojny zastępczej.^{[31][32]}

W Syrii toczy się obecnie kilka równoległych konfliktów zbrojnych.

O charakterze międzynarodowym:

- między koalicją pod egidą Stanów Zjednoczonych przeciwko Państwu Islamskiemu (ISIL);
- między Syrią, a interweniującą w północnych częściach kraju Turcją, walczącą przeciwko oddziałom syryjskiego wojska, bojówkom Państwa Islamskiego (ISIL) i kurdyjskim grupom zbrojnym, i kontrolującą przy pomocy antyrządowych ugrupowań zbrojnych część terytorium północnej Syrii;
- między Syrią a Izraelem, który prowadzi naloty na cele w Syrii powiązane z Iranem;
- między Turcją a kurdyjskimi Ludowymi Jednostkami Samoobrony (**People's Protection Units, Yekîneyên Parastina Gel, YPG**).^[33]

O charakterze wewnętrznym:

- między oddziałami syryjskimi a bojówkami antyrządowymi:
 - **Hajjat Tahrir asz-Szam (Hay'at Tahrir al-Sham - HTS, dawniej: Front an-Nusra)** – sunnicką islamistyczną grupą polityczną i bojową, działającą głównie w syryjskim regionie Greater Idlib, który poza prowincją Idlib obejmuje zachodnią część prowincji Aleppo, góry Latakia i równinę al-Ghab w północno-zachodniej części prowincji Hama. HTS przekształciła się z dawnej ponadnarodowej grupy salafickich dżihadystów w bardziej lokalną grupę syryjskich islamistów, którzy czasami atakują i ścierają się z innymi radykalnymi grupami islamistycznymi, takimi jak ISIL i powiązane z Al-Kaidą Hurras-al-Din. Wraz z tą zmianą grupa coraz bardziej stara się promować umiarkowany wizerunek samej siebie;^[34]
 - **Syryjską Armią Narodową (SNA, dawniej Wolną Armią Syrii)** - formacją rebeliancką wspieraną przez Turcję, utworzoną w 2011 roku przez oficerów syryjskiej armii, w celu walki z reżimem;

²⁹ BBC News, Why has the Syrian war lasted 11 years? 15.03.2022, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-35806229>

³⁰ Rzeczpospolita, Prezydent Syrii Baszar el-Asad: Potrzebujemy rosyjskich baz, 05.10.2020, <https://www.rp.pl/Wojna-w-Syrii/201009756-Prezydent-Syrii-Baszar-el-Asad-Potrzebujemy-rosyjskich-baz.html>

³¹ BBC News, Why has the Syrian war lasted 11 years? 15.03.2022, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-35806229>

³² Bloomberg, Who's Still Fighting Who in Syria's Eight-Year War, 14.01.2019, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-01-14/who-s-still-fighting-in-the-syrian-war-and-why-quicktake-jqwig5e7>

³³ EUAA, Syria Security situation, 09.2022, https://www.ecoi.net/en/file/local/2078716/2022_09_EUAA_COI_Report_Syria_Security_situation.pdf

³⁴ ACLED, Actor Profile: Hayat Tahrir al.-Sham, 26.07.2023, <https://acleddata.com/2023/07/26/actor-profile-hayat-tahrir-al-sham-hts/>

- **Syryjskimi Siłami Demokratycznymi (Syrian Democratic Forces - SDF)** – kurdyjskimi oddziałami rozmieszczonymi w północno-wschodniej Syrii, wspieranymi przez USA, działającymi za pośrednictwem lokalnej Autonomicznej Administracji w Północnej i Wschodniej Syrii (AANES);^[35]
- **Państwem Islamskim (Islamic State of Iraq and the Levant - ISIL)** – obecnie Państwo Islamskie nie kontroluje żadnych terytoriów w Syrii, niemniej jednak ma swoje centrum treningowe na południe od Eufratu, posiada także silne zaplecze, szczególnie na wschodzie prowincji Dajr az-Zaur. Eksperci szacują, że w Syrii i Iraku jest 1000-10000 aktywnych bojowników ISIL. Organizacja dokonuje selektywnych zabójstw, atakuje m.in. przedstawicieli samostanowienia kurdyjskiej autonomii. Bojownicy ISIL przenikają też na południe kraju (np. do Suwajdy) oraz do południowej części prowincji Homs i Hama. Są obecni również w regionach Damaszku, Dary, Hasaki czy Rakki.^[36] W bieżącym roku (do 21.07.2023) Państwo Islamskie przeprowadziło ponad 230 operacji zbrojnych, najwięcej w prowincjach: Dajr az-Zaur, Homs i Rakka, wskutek czego zginęło ponad 420 osób, w tym 173 cywilów.^[37]

Syryjski reżim sprawuje obecnie kontrolę nad większością terytorium kraju, lecz niektóre regiony, zwłaszcza na północnym zachodzie i północnym wschodzie pozostają poza jego zasięgiem. Strefy wpływów od początku 2020 r. uległy jedynie nieznacznym zmianom.

Poza kontrolą władz centralnych znajduje się znaczna **część północnej prowincji Aleppo**, zdominowanej przez protureckie (i wspierane przez Turcję) grupy zbrojne wchodzące w skład Syryjskiej Armii Narodowej - SNA. Kontrolują one również niektóre **obszary na północy prowincji Hasaka i Rakka**. Z kolei większość terytoriów prowincji **Hasaka i Rakka oraz część prowincji Aleppo i Dajr az-Zaur** pozostaje pod kontrolą sił kurdyjskich (SDF, w tym YPG), które stworzyły tam autonomiczną kurdyjską administrację, Rożawę, nieuznaną przez władze centralne.^[38]

Na niektórych terenach kontrolowanych przez SDF w północno-wschodniej Syrii, stacjonują wojska amerykańskie. Od 2016 r. USA kontrolują również bazę al-Tanf, położoną w odległej części Syrii, w pobliżu granicy Syrii, Jordanii i Iraku. W Syrii przebywa około 900 amerykańskich żołnierzy.^[39]

Tereny północno-zachodniej Syrii – prowincja Idlib oraz północno-zachodnia część prowincji Aleppo są kontrolowane przez ugrupowanie Hajjat Tahrir asz-Szam - HTS. W tym regionie działają również inne milicje, niektóre stowarzyszone z HTS (jak Katibat at-Tawhid wa al-Dżihad czy ugarski Islamski Ruch Wschodniego Turkiestanu), inne z nim rywalizujące (na przykład Hurras ad-Din, Szam al-Islam, kurdyjska dżihadystyczna grupa Ansar al-Islam czy w większości uzbecka grupa Imam Bucharī Dżamaat). W

³⁵ European Council on Foreign Relations, Syrian Democratic Forces (Syria), <https://ecfr.eu/special/mena-armed-groups/syrian-democratic-forces-syria/>

³⁶ International Crisis Group, Containing a Resilient ISIS in Central and North-eastern Syria, 18.07.2022, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/east-mediterranean-mena/syria/containing-resilient-isis-central-and-north>

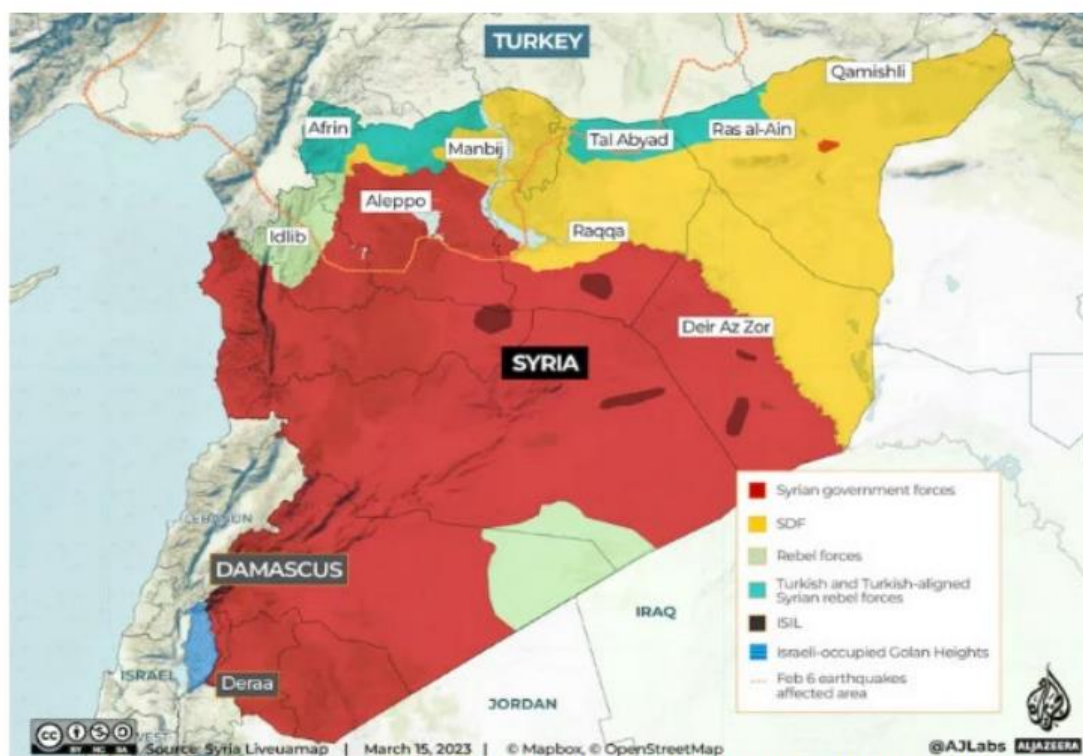
³⁷ ACLED, Dashboard, Syria, 01.01-21.07.2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

³⁸ EUAA: Syria Security situation, wrzesień 2022, https://www.ecoi.net/en/file/local/2078716/2022_09_EUAA_COI_Report_Syria_Security_situation.pdf

³⁹ Al Jazeera, Why does US still have forces in Syria? 22.08.2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/8/24/why-does-us-still-forces-syria-explainer>

provincji Idlib obecny jest również Front Wyzwolenia Narodowego sprzymierzony z Syryjską Armią Narodową - SNA. ^[40]

Leżące w prowincji Kunajtra Wzgórza Golan od 1974 r. pozostają pod okupacją Izraela (zamieszkuje je około 23 tys. żydowskich osadników), a obie strony oddzielone są od siebie strefą buforową pod kontrolą Sił Narodów Zjednoczonych ds. Nadzoru Rozdzielenia Wojsk na Wzgórzach Golan (UNDOF).^[41] Syria chce odzyskać kontrolę nad Wzgórzami Golan i od tego uzależnia wszelkie rozmowy pokojowe z Izraelem. Ponadto chce przesunąć granice do stanu sprzed 1967 r., a co za tym idzie odzyskać zajęty przez Izrael wschodni brzeg jeziora Galilejskiego - głównego źródła słodkiej wody dla Izraela, co jest oczywistą przeszkodą w pokojowym rozwiązaniu konfliktu. ^[42]

From Al-Jazeera, [Twelve years on from the beginning of Syria's war](#), 15 March 2023, [CC-BY-NC-SA](#). Image cropped.

Mapa. Strefy kontroli poszczególnych stron konfliktu. ^[43]

W 2022 r. Geir Pederson, specjalny wysłannik ONZ do Syrii, przekonywał, że „Syria jest w stanie gorącego konfliktu i nie jest on zamrożony”. Przytoczył ciągłe naloty, ostrzał rakietowy oraz działalność wojskową Izraela, Turcji, Rosji i USA. Ostrzegł także, że

⁴⁰ EUAA, Syria Security situation, 09.2022, https://www.ecoi.net/en/file/local/2078716/2022_09_EUAA_COI_Report_Syria_Security_situation.pdf

⁴¹ CIA, The World Factbook, Syria, 11.09.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>

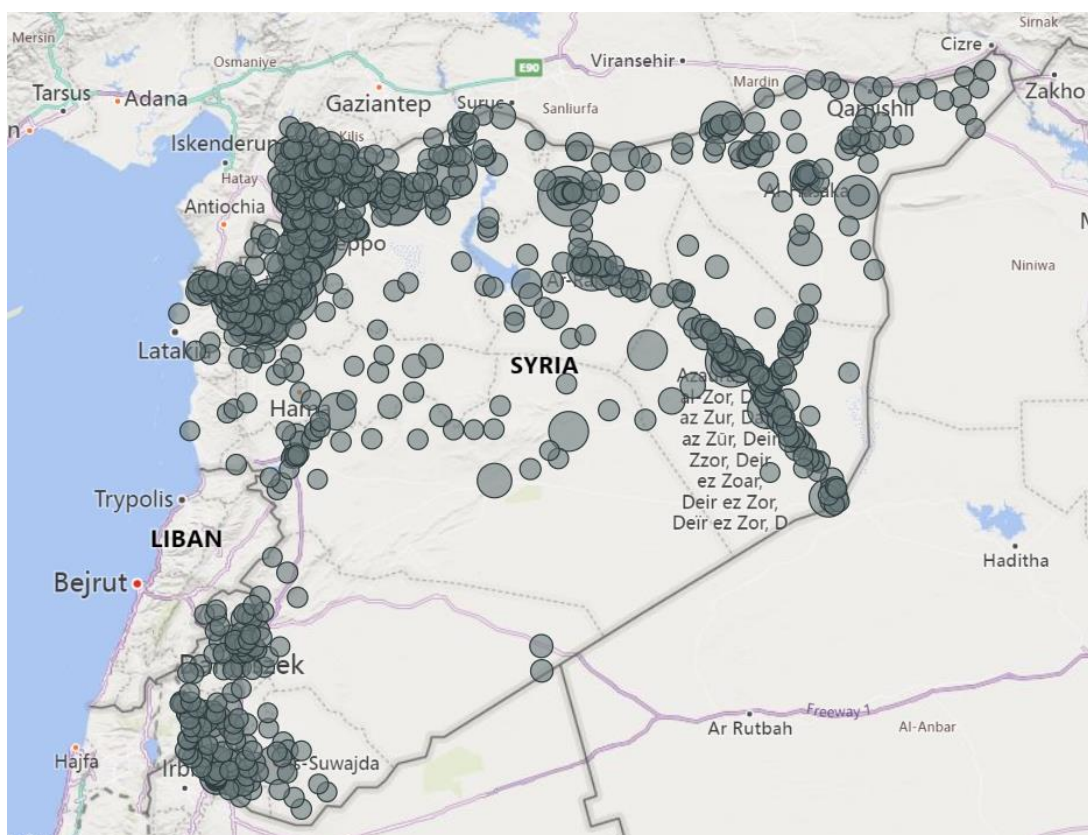
⁴² BBC, Golan Heights Profile, 29.08.2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14724842>

⁴³ UK Parliament, The Syrian civil war: Timeline and statistics, <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9381/CBP-9381.pdf>

„poważne zagrożenie” stanowi terroryzm, a zwiększone napięcia globalne mogą „jeszcze bardziej zaostrzyć” konflikt. ^[44]

W 2023 r. kontynuowane są w Syrii ataki z powietrza (lotnicze lub przy użyciu dronów), ostrzał moździerzowy/rakietowy/artyleryjski oraz stosowanie zdalnych ładunków wybuchowych i min lądowych. Odpowiedzialne za nie są w największym stopniu różnego rodzaju niezidentyfikowane ugrupowania zbrojne, Państwo Islamskie, niezidentyfikowane grupy zbrojne, HTS i siły zbrojne Syrii. ^[45]

Jeśli chodzi o skalę ww. ataków w 2023 r., w okresie od 01.01.2023 do 21.07.2023 r. było ich ponad 4 tys., najwięcej w prowincjach: Aleppo, Idlib, Dajr az-Zaur, Hama. Śmierć poniosło w nich około 2,6 tys. osób. ^[46]

Mapa. Intensywność walk na terytorium Syrii – tereny najbardziej zagrożone ostrzałem/atakami (01.01-21.07.2023) ^[47]

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Syria jest w stanie złożonego konfliktu zbrojnego od 2011 r. Ustawodawstwo specjalne, takie jak np. dot. godziny policyjnej, może obowiązywać w poszczególnych

⁴⁴ House of Commons Library, Loft F. Syria's civil war in 2023: Assad back in the Arab League, 09.06.2023, <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9378/CBP-9378.pdf>

⁴⁵ Opracowanie własne WIKP na podstawie danych ACLED

⁴⁶ Opracowanie własne WIKP na podstawie danych ACLED

⁴⁷ Opracowanie własne WIKP na podstawie danych ACLED oraz Open Street Map

miejscach zależnie od rozwoju trwających tam działań i być wydawane/znoszone przez zarządzające tam siły.

Dla przykładu, w dniu 02.09.2023 r. kurdyjskie Syryjskie Siły Demokratyczne (SDF) ogłosiły 48-h godzinę policyjną w prowincji Dajr az-Zaur, obowiązującą od godziny 05:00 ww. dnia. Godzina policyjna, która obejmowała jedynie kontrolowaną przez SDF wschodnią i północną część prowincji, była odpowiedzią na starcia wywołane aresztowaniem przez SDF przywódcy Rady Wojskowej Dajr az-Zaur, Ahmada al-Khabila. ^[48]

WPŁYW KONFLIKTU NA SYTUACJĘ LUDNOŚCI CYWILNEJ

Według Komisji Praw Człowieka ONZ, w ciągu ostatnich dziesięciu lat średnio 84 cywilów ginęło każdego dnia w bezpośrednim związku z wojną w Syrii. Szacuje się, że od początku konfliktu zbrojnego w kraju do 2022 r. zginęło około 306 887 cywilów. Z szacunków Komisji ds. Praw Człowieka ONZ, dotyczących cywilów zabitych w Syrii między 1 marca 2011 r. a 31 marca 2021 r. wynika, że ponad połowa z tych zgonów, czyli 163 537, nigdy nie została udokumentowana. ^[49]

Jak podaje ACLED, w 2022 r. w Syrii w incydentach związanych z działaniami zbrojnymi śmierć poniosło 1291 cywilów, z czego 333 w prowincji Dar'a, 198 w Aleppo, 185 w Hasaka, 143 w Dajr az-Zaur, 120 w Idlib, 110 w regionie damasceńskim, 66 w ar-Rakka, 63 w Hama, 32 w Homs, 21 w as-Suwajda. Najmniej dotknięte przemocą były: prowincja Latakia – 8 ofiar, Damaszek (miasto) – 8 ofiar, Tartus – 2 ofiary i Kunajtra – 1 ofiara. ^[50]

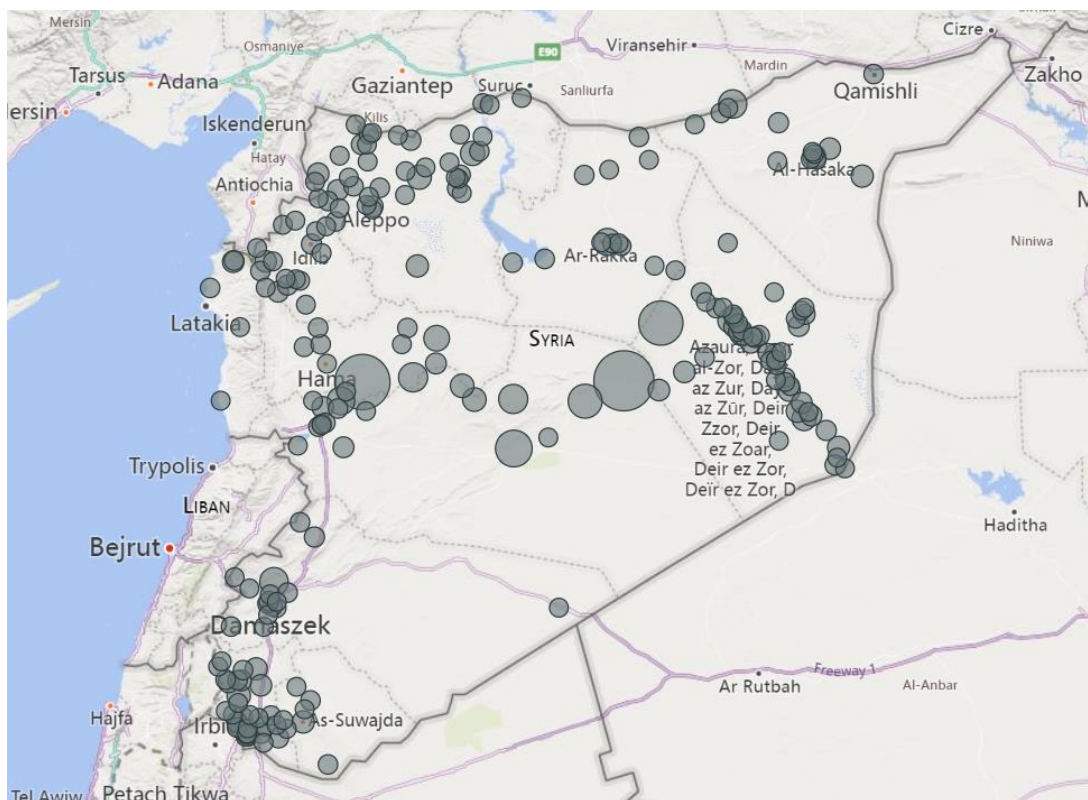
Z kolei w okresie od 01.01.2023 do 21.07.2023 zginęło ponad 770 cywilów, najwięcej w prowincjach: Homs, Dajr az-Zaur, Hama, Aleppo, Dara. Najmniej ofiar śmiertelnych wśród cywilów odnotowano w prowincjach: Kunajtra, Damaszek i Tartus. Najczęstszymi sprawcami ataków były niezidentyfikowane grupy zbrojne oraz Państwo Islamskie. Jeśli chodzi o charakter incydentów, były to ataki bezpośrednie, związane ze stosowaniem zdalnych ładunków wybuchowych oraz ostrzał artyleryjski. ^[51]

⁴⁸ Crisis 24, Syria: Kurdish officials impose curfew in Deir Ez-Zur Governorate, 02.09.2023, <https://crisis24.garda.com/alerts/2023/09/syria-kurdish-officials-impose-curfew-in-deir-ez-zur-governorate-sept-2>

⁴⁹ Relief Web, Syria, behind the data: Recording civilian casualties in Syria, 11.05.2023, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/behind-data-recording-civilian-casualties-syria-0>

⁵⁰ ACLED, Dashboard, Syria, 01.01.2022-31.12.2022, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁵¹ Opracowanie własne WIKP na podstawie danych ACLED

Mapa. Miejsca, w których ginęło w 2023 r. (01.01-21.07.2023) najwięcej cywilów. [52]

RODZAJE ZAGROŻEŃ DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM

Ludność cywilna ponosi ofiary głównie wskutek różnych form ataków prowadzonych przez wielu aktorów biorących udział w konflikcie, a także w dużej mierze wskutek min i pocisków wybuchowych podkładanych lub pozostałych po wcześniejszych fazach konfliktu. Do wybuchów min i niewypałów od stycznia 2023 r. dochodziło w różnych częściach kraju, w tym najwięcej przypadków miało miejsce w prowincjach: Dajr az-Zaur, Hama, Homs, Damaszk (wieś) i innych. [53]

Strona rządowa przeprowadziła wiele ostrzałów artyleryjskich w okolicach Idlib i Aleppo, w których śmierć ponieśli cywile. Według danych ONZ, celem ataków nie zawsze były obiekty militarne. Hajjat Tahrir asz-Sham (HTS) i sprzymierzone z nim grupy zaangażowały się w wymianę ognia z siłami rządowymi w południowym Idlibie, rejonie Aleppo, Hamie i Latakii. Siły rządowe wielokrotnie ostrzeliwały miasta i wsie, głównie na południe od autostrady M4 w południowym Idlibie i na obszarach wokół zachodniego Aleppo. Większość cywilów, którzy zostali zabici lub ranni, była członkami rodzin, które wcześniej zostały wysiedlone, a następnie powróciły do

⁵² Opracowanie własne WIKP na podstawie danych ACLED oraz Open Street Map

⁵³ ACLED, Dashboard, Syria, 01.01-21.07.2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

swoich domów w wioskach w pobliżu linii frontu, z powodu trudnych warunków i braku możliwości utrzymania się w obozach dla uchodźców. ^[54]

OFIARY DZIAŁAŃ WOJENNYCH

Od stycznia 2023 Komisja ONZ zbadała 15 incydentów - 10 w Idlib i 5 w zachodnim Aleppo - które spowodowały 89 ofiar cywilnych (w tym co najmniej 21 dzieci i 10 kobiet), z których 16 zostało zabitych (w tym 4 kobiety i 2 dzieci) oraz udokumentowano ofiary cywilne w kilku innych incydentach. ^[55]

Aktywność wojskowa i wzajemne bombardowania między Syryjskimi Siłami Demokratycznymi a tureckimi siłami zbrojnymi wzrosła pod koniec czerwca 2023 r., po okresie zamrożenia konfliktu po trzęsieniu ziemi. Ataki naziemne i powietrzne, które doprowadziły do śmierci i obrażeń wśród cywilów, były kontynuowane w Aleppo, Hasace i Rakce i były częste w Ayn al-Arab oraz wioskach sąsiadujących z Tall Tamr. W jednym z incydentów, w dniu 18 stycznia 2023 r., prawdopodobnie turecki kierowany pocisk ziemia-powietrze wystrzelony z drona, uderzył wczesnym popołudniem w pickupa tuż przed wiejskim supermarketem, częściowo zniszczonym w wyniku ataku, na drodze Qamishli-Malkiyah, 7 km na wschód od miasta Qahtaniyah. Dwóch mężczyzn wewnątrz pickupa zostało zabitych, podobnie jak cywilny mężczyzna i 11-letni chłopiec w supermarkecie. Kilku innych cywilów zostało rannych, w tym dzieci. W innym incydencie, z 20 czerwca 2023 r., podobny domniemany turecki atak zabił trzech cywilów (dwie kobiety i jednego mężczyznę) i ranił jednego cywila. ^[56]

24 czerwca 2023 r. Rosja przeprowadziła atak powietrzny w prowincji Latakia, w wyniku którego poniosły śmierć osoby cywilne i kilka zostało rannych. ^[57]

OFIARY DZIAŁAŃ PARTYZANCKICH

Najwięcej przypadków ataków na cywilów z rąk nielegalnych i niezidentyfikowanych grup zbrojnych, od stycznia 2023 r. miało miejsce w prowincji Dara (102 incydenty), Dajr ez-Zaur (70), Aleppo (55). Charakter tych ataków był zróżnicowany, najczęściej były to ataki na pojedyncze osoby, zabójstwa, porwania w celu wymuszenia pieniędzy, napaści rabunkowe, zabójstwa związane z handlem narkotykami, konflikty sąsiedzkie, ale również zabójstwa z powodu współpracy z syryjskimi siłami bezpieczeństwa, np. w Jasim, Dara, niezidentyfikowany sprawca zastrzelił młodego mężczyznę zarzucając mu współpracę z reżimem. ^[58]

Od stycznia 2023 r. duża ilość incydentów spowodowana była przez miny i pociski pochodzące z wcześniejszych faz konfliktu, ale również i z obecnego okresu. Najwięcej tego typu incydentów odnotowano w Dajr az-Zaur (85 ofiar) i Aleppo (24

⁵⁴ ONZ, General Assembly, Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 14.08.2023, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G23/155/49/PDF/G2315549.pdf?OpenElement>

⁵⁵ ONZ, General Assembly, Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 14.08.2023, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G23/155/49/PDF/G2315549.pdf?OpenElement>

⁵⁶ ONZ, General Assembly, Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 14.08.2023, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G23/155/49/PDF/G2315549.pdf?OpenElement>

⁵⁷ ACLED, Dashboard, Syria, 01.01-21.07.2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁵⁸ ACLED, Dashboard, Syria, 01.01-21.07.2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

ofiary). Ofiarami min i podkładanych ładunków wybuchowych często były dzieci i osoby przypadkowe. ^[59]

OFIARY DZIAŁAŃ ODWETOWYCH

W bieżącym roku dochodziło do wielu zatrzymań i aresztowań osób cywilnych, zarówno przez wojsko, siły bezpieczeństwa, jak i policję. Przyczyny większości z nich nie są znane, ale z analizy danych wywnioskować można, że wiele z osób zatrzymanych było podejrzanych o współpracę z innymi stronami konfliktu, w tym z administracją kurdyjską oraz ugrupowaniami opozycyjnymi. Policja dopuszczała się wymuszeń okupu za zwolnienie. Znane są przypadki tortur oraz egzekucji, np. 18.06.2023 r. służby bezpieczeństwa zatrzymały 2 osoby w Dara, ciało jednej z nich odnaleziono później ze śladami tortur. ^[60]

Wyniki badań Niezależnej Komisji ONZ mówią o arbitralnych zatrzymaniach, torturach i złym traktowaniu na obszarach kontrolowanych przez Syryjską Armię Narodową, głównie przez siły policyjne Syryjskiej Armii Narodowej. Wiele ofiar arbitralnych zatrzymań, złego traktowania i tortur było Kurdami i podejrzewano ich o powiązania z kurdyjskimi Ludowymi Jednostkami Samoobrony, Syryjskimi Siłami Demokratycznymi lub rządem. Jeden z Kurdów, który został zwolniony na początku 2023 roku po prawie sześciu miesiącach spędzonych w areszcie, za próbę ucieczki przez granicę do Turcji, był torturowany podczas przesłuchania przez policję cywilną w Ra's al-Ayn w związku z jego potencjalnymi powiązaniami z Syryjskimi Siłami Demokratycznymi. ^[61]

27 maja 2023 r. 44-letni ismailita z Hamy zmarł w areszcie żandarmerii wojskowej w I'zaz. Władze Syryjskiej Armii Narodowej przyznały, że mężczyzna zmarł w wyniku tortur oraz że aresztowano trzech podejrzanych o dokonanie tego czynu. ^[62]

W kontekście napięć między frakcjami, w lutym 2023 r. Dywizja Sultana Sulejmana, Szacha Syryjskiej Armii Narodowej, zmusiła 27 arabskich rodzin – postrzeganych jako popierające Jaysh al-Islam i Al-Jabha al-Shamya podczas walk w 2022 r. – do opuszczenia swoich domów w Afrinie. Wszystkie rodziny, pierwotnie przesiedlone z wiejskich obszarów Damaszku, mieszkały tam od dwóch do pięciu lat. Początkowo frakcja Syryjskiej Armii Narodowej zatrzymała jednego Araba i jego syna, którzy budowali schronienie dla 20 rodzin dotkniętych trzęsieniem ziemi z tej samej społeczności. Później, tej samej nocy, inni członkowie tej samej społeczności zostali aresztowani z różnych powodów. Większość z 30 zatrzymanych została zwolniona następnego dnia, po wyrażeniu zgody na opuszczenie obszaru, pod groźbą ponownego aresztowania. ^[63]

W Syrii dochodziło do incydentów niszczenia własności wskutek podpaleń, np. 4 kwietnia 2023 r. w Al Hasakeh członkowie ISIL podpalili dom mieszkalny. Podpaleń dokonywały również bojówki plemienne, np. Medlej Tribal Militia w Rakce spaliły

⁵⁹ ACLED, Dashboard, Syria, 01.01-21.07.2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁶⁰ ACLED, Dashboard, Syria, 01.01-21.07.2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁶¹ ONZ, General Assembly, Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 14.08.2023, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G23/155/49/PDF/G2315549.pdf?OpenElement>

⁶² ONZ, General Assembly, Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 14.08.2023, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G23/155/49/PDF/G2315549.pdf?OpenElement>

⁶³ ONZ, General Assembly, Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 14.08.2023, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G23/155/49/PDF/G2315549.pdf?OpenElement>

cztery domy należące do członków innego ugrupowania. 2 czerwca 2023 r. podpalono pola pszenicy, należące do komendanta służb specjalnych w Al Tayiban. Znane są także przypadki konfiskaty domów np. 27 maja 2023 r. członkowie Hezbollahu skonfiskowali 4 domy w Al Wahibi, Dajr az-Zaur. Ponadto, 21 marca 2023 r. w tejże prowincji Dajr az-Zaur ostrzelano szkołę, w której schronili się przesiedleńcy, niszcząc wyłącznie mienie. Inne odnotowane przypadki mówią również o napaściach rabunkowych, np. kradzieży pieniędzy, żywności, drzewa oliwnego, czy też paliwa. ^{[64][65]}

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU

W 2022 r. Ponad 90% ludności Syrii żyło poniżej granicy ubóstwa. Oceniono, że około 14,6 miliona Syryjczyków (z ogólnej populacji wynoszącej 21,7 miliona) potrzebuje pomocy humanitarnej, a około 12 milionów osób doświadczyło poważnego braku bezpieczeństwa żywnościowego. ^[66]

Miliony cywilów nadal mieszkają w namiotach i mają ograniczony dostęp do opieki medycznej, żywności i wody pitnej. ^[67]

Sytuację utrudnia dodatkowo wybuch epidemii cholery. Pierwsze przypadki pojawiły się na przełomie sierpnia i września 2022 r. na północy kraju, lecz choroba zaczęła się szybko rozprzestrzeniać, a obecnie jej przypadki notowane są w całym kraju. Do początków stycznia 2023 r. zanotowano ponad 77,5 tys. zachorowań, a 100 osób zmarło wskutek choroby. Choć w niektórych regionach udało się zredukować liczbę przypadków, to w skali kraju liczba zachorowań nadal rośnie. ^[68]

Wybuch cholery nastąpił w sytuacji kryzysu wodnego wynikającego z suszy i zniszczeń infrastruktury sanitarnej. UNICEF szacuje, że prawie połowa mieszkańców Syrii nie ma dostępu do wody pitnej i zmuszona jest korzystać z niepewnych i skażonych źródeł wody (na przykład zanieczyszczonych ściekami wód Eufratu), co przyczynia się do rozprzestrzeniania cholery. ^[69]

Na początku lutego 2023 północno-zachodnią Syrię nawiedziło silne trzęsienie ziemi. Szczególnie dotknięta została prowincja Aleppo. OCHA zarejestrowała ponad 103 tys. nowych przesiedleń w północno-zachodniej części kraju w związku ze zniszczeniami domów i infrastruktury. OCHA szacuje, że po 12 latach konfliktu i wskutek trzęsienia ziemi tylko w północno-zachodniej części Syrii co najmniej 4,1 mln ludzi potrzebuje pomocy humanitarnej. ^{[70][71]}

⁶⁴ ACLED, Dashboard, Syria, 01.01-21.07.2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁶⁵ ACLED, Dashboard, Syria, 01.01-21.07.2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>

⁶⁶ UEAA, Country Guidance: Syria (February 2023), 07.02.2023, <https://euaa.europa.eu/publications/country-guidance-syria-february-2023>

⁶⁷ The International Scholar, Analysis | Syria's Displaced COVID-19 Victims, 16.10.2020, <https://www.theintlscholar.com/periodical/10/16/2020/syria-displaced-covid-19-victims-risk-isis-resurgence>

⁶⁸ OCHA, Whole of Syria Cholera Outbreak Situation Report no. 11 Issued 15 January 2023, 16.01.2023, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/whole-syria-cholera-outbreak-situation-report-no-11-issued-15-january-2023>

⁶⁹ The Carter Center, Quarterly Review of Syrian Political and Military Dynamics July-September 2022, 30.09.2022, https://www.cartercenter.org/resources/pdfs/peace/conflict_resolution/syria-conflict/2022/final--quarterly-conflict-summary-july-sept-2022final.pdf

⁷⁰ OCHA, Earthquakes: North-west Syria Situation Report No. 2 (As of 15 March 2023), 15.03.2023, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/earthquakes-north-west-syria-situation-report-no-2-15-march-2023>

⁷¹ UEAA, Country Guidance: Syria (February 2023), 07.02.2023, <https://euaa.europa.eu/publications/country-guidance-syria-february-2023>

PRZEMOC WOBEC LUDNOŚCI CYWILNEJ NIEZWIĄZANA Z KONFLIKTEM

TERRORYZM

Za organizację zamachów na terytorium Syrii odpowiada przede wszystkim Państwo Islamskie. Najszerzej zakrojoną akcją ostatnich lat był atak na więzienie w Hasace w północno-wschodniej Syrii 20 stycznia 2022 r. Grupa około 100 bojowników ISIL przeprowadziła atak na więzienie al-Sina, podejmując próbę uwolnienia osadzonych tam towarzyszy broni. Walki o więzienie trwały 9 dni, a atak został ostatecznie odparty przez SDF i strażników więziennych. W walkach śmierć poniosło wielu bojowników PI, więźniów oraz około 140 członków SDF i straży więziennej. ^[72]

W odpowiedzi na ten atak i zagrożenie ze strony ISIL, Stany Zjednoczone przeprowadziły 313 operacji antyterrorystycznych przeciwko ISIL (łącznie w Iraku i Syrii) do końca 2022 r. Wiele z nich było wymierzonych w przywódców organizacji. Na przykład 3 lutego Abu Ibrahim al-Haszimi al-Kurajsi, drugi kalif ISIL, zginął (wysadził się w powietrze, gdy jego dom został okrążony ^[73]) podczas akcji amerykańskich sił specjalnych. Po śmierci Abu Ibrahima co najmniej sześciu innych wysokich urzędników ISIL zostało zabitych lub zatrzymanych, w tym jego następca, Abu al-Hassan al-Haszimi al-Kurajsi. ^[74]

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA

W sytuacji trwającej wojny częste są w Syrii pozaprawne egzekucje. ^[75]

W całym kraju istnieje bardzo duże zagrożenie porwaniami. Porwania mogą mieć na celu zysk finansowy lub polityczny i mogą być motywowane przestępczością lub terroryzmem. Porywane są także dzieci. Niektórzy z zakładników są zabijani. ^[76]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

W Syrii istnieją poważne ograniczenia działalności politycznej. Tysiące ludzi zostało zatrzymanych, a w wielu przypadkach torturowanych i straconych z powodu faktycznego lub domniemanego zaangażowania w działalność opozycyjną. ^[77]

W 2022 r. pojawiły się liczne doniesienia o więźniach politycznych i zatrzymanych. Amnesty International i inne organizacje zajmujące się prawami człowieka donosiły, że reżim nadal masowo zatrzymywał cywilów, zwłaszcza tych, którzy byli postrzegani jako przeciwnicy reżimu, w tym pokojowych demonstrantów, działaczy na rzecz praw człowieka oraz dysydentów politycznych i ich rodziny. Cztery rządowe agencje

⁷² Middle East Institute, A closer look at the ISIS attack on Syria's al-Sina Prison, 14.02.2022, <https://www.mei.edu/publications/closer-look-isis-attack-syrias-al-sina-prison>

⁷³ Financial Times, Isis leader dies during US raid in north-west Syria, 03.02.2022, <https://www.ft.com/content/868e266f-5090-40ee-bffe-f1287245c04a>

⁷⁴ Manara Magazine, The ISIS Threat in 2023, 22.02.2023, <https://manaramagazine.org/2023/02/the-isis-threat-in-2023/>

⁷⁵ US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Syria, 20.03.2023, <https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/syria/>

⁷⁶ Foreign Travel Advice, Syria, 06.02.2023, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/syria>

⁷⁷ Freedom House, Freedom in the World 2023 - Syria, 2023 <https://www.ecoi.net/en/document/2088564.html>

wywiadowcze - Sił Powietrznych, Wojskowa, Bezpieczeństwa Politycznego i Ogólna - były odpowiedzialne za większość aresztowań i zatrzymań.^[78]

Od sierpnia 2023 r., w na południu kraju w prowincji Suwaida dochodzi do pokojowych demonstracji, w których protestujący wyrażają swoje niezadowolenie z sytuacji ekonomicznej i żądają odejścia Asada.^[79] Otwarta krytyka rządu pozostawała rzadkością na obszarach kontrolowanych przez rząd, ale wraz z pogarszaniem się sytuacji gospodarczej niezadowolenie zaczęło być publicznie wyrażane. Protesty odbywały się również we wrześniu 2023 r. Doniesienia prasowe dotyczące wspomnianych protestów nie mówią o próbach ich zdławienia ani przemocy ze strony sił rządowych w stosunku do protestujących.^[80]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Lata konfliktu doprowadziły do wzrostu przestępczości na większości obszarów Syrii. Powszechne są wymuszenia na punktach kontrolnych (zarówno ze strony rebelianckich, jak i rządowych sił), brutalne rozboje, kradzieże samochodów i porwania.^{[81][82]} W Syrii kwitnie ponadto przemyt i handel bronią oraz narkotykami. Zdarzają się napaści, kradzieże, wymuszenia.^[83]

Od stycznia 2023 r. na centralnej pustyni syryjskiej zginęły dziesiątki cywilów, prawdopodobnie zbieraczy trufli. Region znajduje się pod kontrolą wielu sił prorządowych (w tym irańskiej milicji al-Fatimiyun), ale ISIL regularnie wykorzystuje próżnię władzy na obszarach wiejskich. Rząd wielokrotnie ostrzegał zbieraczy trufli o zagrożeniu ze strony ISIL. Jednocześnie jednak w 2023 r. po raz pierwszy od kilku lat wydał zgodę na zbieranie trufli, w wyniku czego doszło do większej liczby incydentów związanych z minami, ataków na pustynnych zbieraczy trufli i pasterzy, w związku z obfitym sezonem truflowym w połączeniu z rozpaczliwą sytuacją gospodarczą. Uzbrojeni ekstremiści poruszający się na motorach zabili 68 osób, w tym 61 cywilów i 7 żołnierzy w odległych miejscach na pustyni w okolicach al-Sochna na wschód od Homs. W innych podobnych przypisywanych ISIL atakach w pierwszej połowie lutego śmierć poniosły kolejne 22 osoby. W okresie od lutego do kwietnia miało miejsce ponad 10 ataków między północnym i południowo-zachodnim Dajr az-Zaur, wschodnim Tadmur (Homs) i obszarami wiejskimi Salamija (Hama).^{[84][85][86]}

⁷⁸ US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Syria, 20.03.2023, <https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/syria/>

⁷⁹ The Guardian, Syrian protests enter second week with calls for Assad to go, 28.08.2023, <https://www.theguardian.com/world/2023/aug/28/syrian-protests-enter-second-week-with-calls-for-assad-to-go>

⁸⁰ Aljazeera, Bashar out!, Protests in Southern Syria over economy now target the president, 01.09.2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/9/1/bashar-out-protests-in-southern-syria-over-economy-now-target-president>

⁸¹ Crisis24, Syria Country Report, <https://crisis24.garda.com/insights-intelligence/intelligence/country-reports/syria>

⁸² Foreign Travel Advice, Syria, 06.02.2023, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/syria>

⁸³ MSZ RP, Departament Afryki i Bliskiego Wschodu, Pismo z dnia 24 maja 2021 r. DABW.2413.154.21

⁸⁴ Al-Arabiya, Death toll from suspected ISIS attack in Syria rises to 68: Monitor, 18.02.2023, <https://english.alarabiya.net/News/middle-east/2023/02/18/Death-toll-from-suspected-ISIS-attack-in-Syria-rises-to-68-Monitor>

⁸⁵ ONZ, General Assembly, Human Rights Council, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 14.08.2023, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G23/155/49/PDF/G2315549.pdf?OpenElement>

⁸⁶ The New York Times, Truffle Hunting in Syria, Once a Beloved Pastime, Is Now a Danger, 10.04.2023, <https://www.nytimes.com/2023/04/10/world/middleeast/syria-truffles-war.html>

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Syryjska konstytucja przewiduje swobodę poruszania się w granicach kraju, którą może ograniczać jedynie decyzja sądu, albo wprowadzenie szczególnych praw. Niemniej jednak swoboda ta jest w istotny sposób ograniczana, tak przez siły rządowe, jak i różne grupy zbrojne działające w różnych regionach Syrii. Syryjskie wojsko rozmieściło na podlegających mu terytoriach liczne punkty kontrolne, które poważnie ograniczają możliwości przemieszczania się. Na terenach objętych walkami wojsko stosuje blokady, również wobec ludności cywilnej, uniemożliwiając niekiedy ucieczkę ludności cywilnej albo blokując dostęp pomocy humanitarnej. Punkty kontrolne i blokady stosują również siły opozycyjne ścierające się z syryjską armią.^[87]

Przemoc, w połączeniu ze znaczną presją kulturową, poważnie ogranicza możliwość przemieszczania się kobiet na wielu obszarach. Ponadto prawo zezwala niektórym krewnym płci męskiej na nakładanie zakazu podróżowania na kobiety.^[88]

Obywatele Syrii są ściśle monitorowani oraz inwigilowani przez syryjskie siły bezpieczeństwa, pod kątem związków lub sympatyzowania z siłami opozycyjnymi. Osoby, które legalnie i bez utrudnień ze strony reżimu wyjechały z Syrii, mogą nie niepokoje wrócić do kraju. Wyjątek dotyczy pracowników sfery budżetowej, którzy muszą uzyskać każdorazowo zgodę zakładu pracy i następnie urzędu imigracyjnego na wyjazd z kraju i są zobowiązane do powrotu w określonym czasie. Jeśli tego nie zrobią, np. osoby te uzyskały zgodę na wyjazd na roczne stypendium, a przyjechały do Syrii po 3 latach, muszą tę kwestię uregulować w miejscu pracy i urzędzie imigracyjnym, co wiąże się z długą procedurą i koniecznością opłacenia kary – w międzyczasie nie mają możliwości legalnego wyjazdu z Syrii. W przypadku obywateli Syrii, którzy w jakikolwiek sposób (choćby tylko w Internecie, na forach społecznościowych) wspierali syryjską opozycję, lub nawet są jedynie bliskimi członkami rodzin osób poszukiwanych z tego powodu przez reżim, powrót do Syrii będzie się wiązał z przesłuchiwaniami i możliwym aresztowaniem przez syryjskie siły bezpieczeństwa. Zagrożenie takie dotyczy także mieszkańców miejscowości/dzielnic znanych w okresie wojny domowej z jednoznacznych sympatii pro-rebelianckich, lub członków syryjskich rodzin znanych z opozycji względem władz w Damaszku. Restrykcje nie grożą w przypadku powrotu do kraju tym obywatelom Syrii, którzy podczas konfliktu zamieszkiwali na terenach kontrolowanych przez reżim i nie byli zaangażowani w działalność antyrządową.^[89]

Obywatele Syrii, o ile nie występują przeciwko reżimowi Baszszara al-Asada i nie są przez siły bezpieczeństwa podejrzewani o sprzyjanie rebeliantom, mogą czuć się bezpiecznie w Damaszku i okolicach, prowincji Latakia oraz Tartus, a także w miastach Hama i Homs. Należy jednak pamiętać, że w niektórych rejonach

⁸⁷ US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Syria, 20.03.2023, <https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/syria/>

⁸⁸ US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: Syria, 20.03.2023, <https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/syria/>

⁸⁹ MSZ RP, Departament Afryki i Bliskiego Wschodu, Pismo z dnia 01.06.2022 nr DABW.2413.397.2022/1

prowadzone były bardzo intensywne działania zbrojne i są one całkowicie zniszczone, uniemożliwiając ponowne osiedlenie się. Dotyczy to przede wszystkim licznych obszarów zlokalizowanych na przedmieściach Damaszku (głównie na północ, północny-wschód oraz na południe od miasta), a także szeregu dzielnic w mieście Homs. ^[90]

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Ludność Syrii koncentruje się na wybrzeżach Morza Śródziemnego, a największe skupiska stanowią miasta Damaszek (ponad 2,5 mln mieszkańców), Aleppo (2,2 mln), Homs (1,44 mln) i Hama (niespełna milion). 57,5% ludności kraju zamieszkuje miasta, a współczynnik urbanizacji jest w Syrii wysoki i sięga 5,38% rocznie. Niemniej jednak wydarzenia ponad 10 lat wojny domowej wywarły ogromny wpływ na procesy przemieszczania się ludności i zmieniły układ i dotychczasowe tendencje. ^[91]

Sytuacja humanitarna Syrii jest niezwykle trudna. Połowa ludności kraju, liczącego przed wybuchem wojny 23 miliony mieszkańców, zmuszona została do migracji wewnętrznej lub ucieczki za granicę, głównie do sąsiedniego Libanu, Turcji i Jordanii Iraku lub Egiptu. Obniżenie intensywności działań wojennych sprawia, że niektórzy decydują się na powroty do miejsca pochodzenia. Nie są to jednak znaczące liczby ^[92]. UNHCR szacuje liczbę powrotów w 2022 r. na około 102 tys. Przemieszczenia ludności miały miejsce na terenie całego kraju. Uchodźcy wewnętrzni są nadal obecni we wszystkich prowincjach Syrii. ^[93]

Agencje ONZ (OCHA, UNHCR, WFP) udzielają pomocy przesiedleńcom. Na przykład WFP dostarcza pomocy żywnościowej obejmującej 5,6 mln osób. ^[94] OCHA natomiast obejmuje pomocą humanitarną 6,8 mln osób w Syrii. Najbardziej problematyczna jest dystrybucja pomocy w północno zachodniej części Syrii, na terenach pod kontrolą rebeliantów, gdzie przebywa 4,1 mln osób potrzebujących wsparcia. Pomoc ta udzielana bywa cyklicznie od strony Turcji. ^[95]

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

W Syrii nadal jest 6,8 mln osób wewnętrznie przesiedlonych, z których 2 mln żyje w nieformalnych obozach i w prowizorycznych warunkach. ^[96]

Najbardziej problematyczny w kontekście humanitarnym pozostaje obszar północno-zachodniej Syrii. Sytuacja bezpieczeństwa jest mało stabilna, a funkcjonujące tam

⁹⁰ MSZ RP, Departament Afryki i Bliskiego Wschodu, Pismo z dnia 24 maja 2021 r. DABW.2413.154.21

⁹¹ CIA, The World Factbook, Syria, 11.09.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>

⁹² UNHCR – UN High Commissioner for Refugees, Syrian Arab Republic; UNHCR Population of Concern Overview Map (as of 31 Dec 2022), 25.01.2023, <https://reliefweb.int/map/syrian-arab-republic/unhcr-syria-population-concern-overview-map-31-dec-2022>
https://www.ecoi.net/en/file/local/2087319/UNHCR_Syria_PoCs_Map_As+of+Dec+2022+web.pdf

⁹³ UNHCR – UN High Commissioner for Refugees, Fact Sheet - Syria; Syrian Arab Republic; January 2023, 30.01.2023
<https://www.ecoi.net/en/file/local/2086232/UNHCR+Syria+Factsheet+-+January+2023+-+final.pdf>

⁹⁴ WFP – World Food Programme, published by ReliefWeb: WFP Syria Situation Report #1, January 2023, 07.03.2023
<https://reliefweb.int/attachments/e2ecb0e0-2d36-42c4-8237-76ccb48761db/2023%201%20WFP%20Syria%20Situation%20Report%20-%20January%202023.pdf>

⁹⁵ OCHA, About OCHA Syria, <https://www.unocha.org/syrian-arab-republic/about-ocha-syria>

⁹⁶ Relief Web, UNHCR Syria Key Figures, January-March 2022, Fact sheet on the humanitarian situation and humanitarian aid, 15.06.2022, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/unhcr-syria-key-figures-january-march-2022>

obozy są krytycznie przeludnione. W regionie przebywa około 2,8 mln przesiedleńców, z czego 1,7 żyje w 1 414 obozach, w ogromnej większości prowizorycznych, i niezapewniających dostępu do podstawowych świadczeń, takich jak edukacja, ochrona zdrowia, woda dobrej jakości, kanalizacja. Około 800 tys. przesiedleńców w regionie mieszka w namiotach nieposiadających właściwych zabezpieczeń antypożarowych ani przeciwko trudnym warunkom pogodowym. ^[97]

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Obecnie nadal ponad 5,424 mln Syryjczyków przebywa na uchodźstwie, w tym ponad 3,5 mln w Turcji, 814 tys. – w Libanie, 661 tys. – w Jordanii, 260 tys. – w Iraku, a 145 tys. – w Egipcie. ^[98] Wszystkie kraje ościennie przyjmujące syryjskich uchodźców traktują ich pobyt jako tymczasowy i same często borykają się z problemami infrastrukturalnymi i bytowymi. Tylko 5% uchodźców w krajach regionu mieszka w obozach dla uchodźców. Nie oznacza to jednak lepszej integracji i stabilizacji. Ponad 70% syryjskich uchodźców w regionie żyje w ubóstwie, mając ograniczony dostęp do podstawowych świadczeń społecznych, edukacji czy możliwości pracy. ^[99]

PODSUMOWANIE

Syria jest republiką prezydencką o silnym autorytarnym reżimie. Kluczową rolę w życiu politycznym kraju odgrywa Arabska Socjalistyczna Partia Odrodzenia – Baas. Na czele państwa stoi od 2000 r. prezydent Baszszar al-Asad.

Od 2011 r. na terenie Syrii trwa wojna domowa.

W chwili obecnej działania wojenne toczą się przede wszystkim w północno-zachodniej części kraju, która znajduje się pod kontrolą rebeliantów (przede wszystkim Hajjat Tahrir asz-Szam - HTS), oraz na południu, przede wszystkim w prowincji Dar'a, między grupami rebelianckimi a siłami rządowymi. Północno-wschodnia część Syrii pozostaje pod kontrolą kurdyjskich oddziałów SDF, w tym YPG, które stworzyły tam autonomiczną kurdyjską administrację, Rożawę, nieuznaną przez władze centralne. Część terenów wzdłuż granicy z Turcją pozostaje pod kontrolą sił tureckich lub sprzymierzonych z nimi SNA.

Działania zbrojne toczą się obecnie na niewielką skalę i mają raczej charakter incydentalny. Liczba cywilnych ofiar konfliktu znacznie spadła w porównaniu z okresem sprzed kilku lat, niemniej jednak nadal utrzymuje się na wysokim poziomie. W 2022 r. ACLED odnotował 1291 cywilnych ofiar, a w okresie do 21 lipca 2023 r. około 770. Najwięcej ofiar cywilnych w 2023 r. było w prowincjach: Homs, Dajr az-Zaur, Hama, Aleppo, Dara, zaś najmniej w prowincjach: Kunajtra, Damaszek i Tartus.

⁹⁷ OCHA, North-West Syria: Situation Report (17 May 2022), <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/north-west-syria-situation-report-17-may-2022>

⁹⁸ UNHCR, Syria Regional Refugee Response, 28.02.2022, <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria>

⁹⁹ UNHCR, Syria Refugee Crisis Explained, 14.03.2023, <https://www.unrefugees.org/news/syria-refugee-crisis-explained/#Where%20do%20Syrian%20refugees%20live?%20Do%20all%20Syrian%20refugees%20live%20in%20refugee%20camps?>

W kraju nadal jest 6,8 mln osób wewnątrznie przesiedlonych. Poza granicami kraju (przede wszystkim w innych krajach regionu) przebywa niemal 5,5 mln Syryjczyków.

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA:

1. ACLED Dashbord, Syria, 1.01.-24.07.2023, <https://acleddata.com/dashboard/dashboard>
2. ACLED, Dashboard, Syria, Damascus, 01.01.2022-31.12.2022, <https://acleddata.com/dashboard/dashboard>
3. ACLED, Syria, wygenerowano 20.09.2023
4. Al Khalidi Suleiman, Syria executes 24 people over deadly forest fires, 21.10.2021, <https://www.reuters.com/world/middle-east/syria-executes-24-people-over-deadly-forest-fires-2021-10-21/>
5. Al-Arabiya, Death toll from suspected ISIS attack in Syria rises to 68: Monitor, 18.02.2023, <https://english.alarabiya.net/News/middle-east/2023/02/18/Death-toll-from-suspected-ISIS-attack-in-Syria-rises-to-68-Monitor>
6. Aljazeera, Bashar out!, Protests in Southern Syria over economy now target the president, 1.09.2023, <https://www.aljazeera.com/news/2023/9/1/bashar-out-protests-in-southern-syria-over-economy-now-target-president>
7. BBC News Syria Country Profile, 19.04.2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14703856>
8. BBC News, Why has the Syrian war lasted 11 years?, 15.03.2022, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-35806229>
9. BBC News, Why has the Syrian war lasted 11 years?, 15.03.2022, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-35806229>
10. Bloomberg, Who's Still Fighting Who in Syria's Eight-Year War, 14.01.2019, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-01-14/who-s-still-fighting-in-the-syrian-war-and-why-quicktake-jqwig5e7>
11. Britannica, Syria Summary, <https://www.britannica.com/summary/Syria>
12. CIA The World Fact Book, Syria, 11.09.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/people-and-society>
13. CIA The World Fact Book, Syria, 11.09.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/people-and-society>
14. CIA The, World Factbook, Syria, 27.02.2023, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>
15. COAR, Potemkin parliament: Baathists consolidate control as access to power shifts, 27 July 2020, <https://coar-global.org/2020/07/27/potemkin-parliament-baathists-consolidate-control-as-access-to-power-shifts/>
16. Constitutionnet, Syria, 04.2021, <https://constitutionnet.org/country/syria>
17. Crisis 24, Syria: Kurdish officials impose curfew in Deir Ez-Zur Governorate, Sept.2, 2.09.2023, <https://crisis24.garda.com/alerts/2023/09/syria-kurdish-officials-impose-curfew-in-deir-ez-zur-governorate-sept-2>

18. Crisis24, Syria Country Report, <https://crisis24.garda.com/insights-intelligence/intelligence/country-reports/syria>
19. EUAA, Country Guidance Syria , 7.02.2023, <https://euaa.europa.eu/country-guidance-syria-2023>
20. EUAA, Country Guidance Syria, 7.02.2023, <https://euaa.europa.eu/country-guidance-syria-2023>
21. EUAA: Syria Security situation, wrzesień 2022, https://www.ecoi.net/en/file/local/2078716/2022_09_EUAA_COI_Report_Syria_Security_situation.pdf
22. European Committee of the Regions, Division of Powers: Syria, <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Syria-Introduction.aspx>
23. Financial Times, Isis leader dies during US raid in north-west Syria, 03.02.2022, <https://www.ft.com/content/868e266f-5090-40ee-bffe-f1287245c04a>
24. Foreign Travel Advice, Syria, 06.02.2023, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/syria>
25. Freedom House, Freedom in the World, 2023, Syria, <https://freedomhouse.org/country/syria/freedom-world/2023>
26. FreeWorldMaps.net Syria map, <https://www.freeworldmaps.net/asia/syria/>
27. Gazeta Prawna, Syria: Baszar al-Asad zwycięzcą wyborów prezydenckich, 28/05/2021, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/swiat/artykuly/8175379,syria-baszar-al-asad-prezydent-wybory.html>
28. Genocide Watch, Syria, Genocide Emergency: Turkey's aggression in Syria and Irak, 7.12.2023, <https://www.genocidewatch.com/single-post/genocide-emergency-turkey-s-aggression-in-syria-and-iraq>

House of Commons Library, Loft F. Syria's civil war in 2023: Assad back in the Arab League, 9.06.2023, <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9378/CBP-9378.pdf>
29. International Crisis Group, Containing a Resilient ISIS in Central and North-eastern Syria, 18.07.2022, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/east-mediterranean-mena/syria/containing-resilient-isis-central-and-north>
30. Manara Magazine, The ISIS Threat in 2023, 22.02.2023, <https://manaramagazine.org/2023/02/the-isis-threat-in-2023/>
31. Middle East Institute, A closer look at the ISIS attack on Syria's al-Sina Prison , 14.02.2022, <https://www.mei.edu/publications/closer-look-isis-attack-syrias-al-sina-prison>
32. Middle East Institute, Syria's 2020 parliamentary elections: The worst joke yet, 24.07.2020, <https://www.mei.edu/publications/syrias-2020-parliamentary-elections-worst-joke-yet>
33. OCHA, About OCHA Syria, <https://www.unocha.org/syrian-arab-republic/about-ocha-syria>

34. OCHA, Earthquakes: North-west Syria Situation Report No. 2 (As of 15 March 2023), 15.03.2023, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/earthquakes-north-west-syria-situation-report-no-2-15-march-2023>
35. OCHA, North-West Syria: Situation Report (17 May 2022), <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/north-west-syria-situation-report-17-may-2022>
36. OCHA, Whole of Syria Cholera Outbreak Situation Report no. 11 Issued 15 January 2023, 16.01.2023, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/whole-syria-cholera-outbreak-situation-report-no-11-issued-15-january-2023>
37. ONZ, General Assembly, Human Rights Council, Raport of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 14.08.2023, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G23/155/49/PDF/G2315549.pdf?OpenElement>
38. ONZ, General Assembly, Human Rights Council, Raport of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 14.08.2023, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G23/155/49/PDF/G2315549.pdf?OpenElement>
39. Pismo Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Departament Afryki i Bliskiego Wschodu z dnia 24 maja 2021 r. DABW.2413.154.21
40. Relief Web, Syria, behind the data: Recording civilian casualties in Syria, 11.05.2023, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/behind-data-recording-civilian-casualties-syria-0>
41. Syrian Law Journal, An Overview of the Syrian Court System, 05.09.2016, <https://www.syria.law/index.php/overview-syrian-court-system/>
42. Syrians for Truth and Justice, Syria: The President Enforces Death Sentences through a Formal Pardon Committee, 7.06.2022, <https://stj-sy.org/en/syria-the-president-enforces-death-sentences-through-a-formal-pardon-committee/>
43. The Carter Center: Quarterly Review of Syrian Political and Military Dynamics July-September 2022, 30 September 2022 p. 4, https://www.cartercenter.org/resources/pdfs/peace/conflict_resolution/syria-conflict/2022/final--quarterly-conflict-summary-july-sept-2022final.pdf
44. The Guardian, Syrian protests enter second week with calls for Assad to go, 28.08.2023, <https://www.theguardian.com/world/2023/aug/28/syrian-protests-enter-second-week-with-calls-for-assad-to-go>
45. The International Scholar, Analysis | Syria's Displaced COVID-19 Victims, 16/10/2020, <https://www.theintlscholar.com/periodical/10/16/2020/syria-displaced-covid-19-victims-risk-isis-resurgence>
46. The New York Times, Truffle Hunting in Syria, Once a Beloved Pastime, Is Now a Danger, 10.04.2023, <https://www.nytimes.com/2023/04/10/world/middleeast/syria-truffles-war.html>
47. UEAA, Country Guidance: Syria (February 2023), 7.02.2023, <https://euaa.europa.eu/publications/country-guidance-syria-february-2023>

48. UEAA, Country Guidance: Syria (February 2023), 7.02.2023, <https://euaa.europa.eu/publications/country-guidance-syria-february-2023>
49. UNHCR – UN High Commissioner for Refugees: Fact Sheet - Syria; Syrian Arab Republic; January 2023, 30.01.2023, <https://www.unhcr.org/sy/wp-content/uploads/sites/3/2023/08/UNHCR-Syria-Factsheet-January-2023-final.pdf>
50. UNHCR – UN High Commissioner for Refugees: Syrian Arab Republic; UNHCR Population of Concern Overview Map (as of 31 Dec 2022), 25 January 2023
https://www.ecoi.net/en/file/local/2087319/UNHCR_Syria_PoCs_Map_As+of+Dec+2022+web.pdf
51. UNHCR, Syria Refugee Crisis Explained, 14.03.2023, <https://www.unrefugees.org/news/syria-refugee-crisis-explained//Where%20do%20Syrian%20refugees%20live?%20Do%20all%20Syrian%20refugees%20live%20in%20refugee%20camps?>
52. UNHCR, Syria Regional Refugee Response, 28.02.2022, <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria>
53. UNHCR, UNHCR Syria Key Figures, January-March 2022, Fact sheet on the humanitarian situation and humanitarian aid, 15.06.2022
54. US Department of State, 2022 Country Report on Human Rights Practices: – Syria, 20.03.2023, <https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/syria/>
55. WFP – World Food Programme (Author), published by ReliefWeb: WFP Syria Situation Report /1, January 2023, 7 March 2023
<https://reliefweb.int/attachments/e2ecb0e0-2d36-42c4-8237-76ccb48761db/2023%201%20WFP%20Syria%20Situation%20Report%20-%20January%202023.pdf>
56. World Coalition Against the Death Penalty, Syrian Arab Republic, <https://worldcoalition.org/pays/syrian-arab-republic/>